

90
159
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ο ΕΝ ΤΩ ΙΠΠΟΔΡΟΜΩ ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ

Και ἡ ἐνταῦθα ὀφιώδης καὶ κτιστὴ στήλη, ἐν οἷς
καὶ τινα περὶ τοῦ *ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΥ*

Ἰπὸ

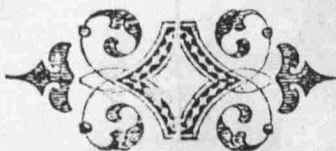
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ

Μαθητοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆς.

“Ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι
ῥαπίζονται· οἱ δὲ γε ἐγκαταλείπόμενοι οὐ
στεφανοῦνται.” (Ἡροδ. VIII, 60.)

Ἄδεια τοῦ Ἰπουργείου τῆς Δημ. ἐκπαιδεύσεως

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

—
1874.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ.

Βυζαντινῶν τῶν προγόνων ἡμῶν, ποτὲ κοσμοκρατόρων,
ἐν Ἰπποδρόμῳ εἰσι μόνον μνημεῖα βωβᾶ·
Ἄλλ' ἐν τῇ φίλου μικροῦ νῦν μικρᾷ τοῦμπάλιν βίβλῳ
βάλλουσι 'κεῖνα φωνὴν κλέους ἀρχαίων καιρῶν.

Ι. ΚΗΠΟΥΡΟΣ.

ΤΥΠΟΙΣ «Ὁ Φάρος τοῦ Βοσπόρου.»

ΤΩΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΜΟΙ ΣΧΟΛΑΡΧΗΙ

ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ,

Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΩ

καὶ

Ἀπασι τοῖς ἀξιοτίμοις Καθηγηταῖς

Τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

τοῖς τὸ εὖ ζῆν μοι παρέχουσι

ὡς σμικρότατον εὐγνωμοσύνης τεκμήριον

τὴν ἀπαρχὴν τὴν δε τῶν πόνων μου

Ἀνατίθημι

ὁ ὑμέτερος

Ε. ΘΩΜΑ.

« Δόσις ὀλίγη τε φίλη τε »
(Ὅμ. Ὀδ. Ζ. 208.)

Ἵμῖν, Σεβαστέ Σχολάρχα, ἀξιότιμοι καθηγη-
ται, τὴν σμικρὰν τὴν δε τῶν πόνων μου ἀπαρχὴν
ἔγνωνα ἀναθεῖναι, δι' ἧς κατεβάλετε καὶ κατα-
βάλλετε διηνεκεῖς προσπάθειάς πρὸς τὴν ἠθικὴν
μόρφωσιν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἐμοῦ τε καὶ
ἀπάσης τῆς ἐν τῇ γερὰρ ἡμῶν Σχολῇ φοιτώ-
σης νεολαίας.

Πεποιθὼς δ' ὅτι οὐκ ἀπορρίψετε τὴν σμικρὰν
ταύτην προσφορὰν, καὶ ὅτι εὐξέσθῃ μοι τὴν ἐπὶ
τὰ κρείττω πρόοδον, διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ εὐ-
γνωμονῶν Ἵμᾶς.

Πρόλογος.

Μεταξὺ τῶν θαυμαστῶν καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίων ἀρχαιοτήτων τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων εἰσὶ καὶ αἱ ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ ταύτης ἱστάμεναι οὐρανομήκεις στήλαι. Ὅτε δ' Ἰππόδρομος εὐρίσκετο ἐν ἀκμῇ, οἱ δὲ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου προσεπάθουν νὰ κοσμήσωσιν αὐτὸν ὡς οἶον τε καλλιτερον, διάφορα θαυμαστὰ καὶ ἀξιόλογα ἔργα, ἅτινα ἐκαλλώπιζον ἄλλοτε τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ δημόσια κτίρια διαφόρων παρακμασασῶν τότε πόλεων, μετηνέχθησαν εἰς τὴν ἀρτιπαγῆ πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου.

Ὁ δρεπανηφόρος χρόνος, καὶ αἱ εἰς τὸν Ἰππόδρομον συμβᾶσαι διάφοροι προσβολαὶ, δὲν ἐπέτρυσαν ἡμῖν νὰ καταστῶμεν θεαταὶ καὶ ἐτέρων τούτου κοσμημάτων. Μόλις διετώθησαν τὰ τρία ταῦτα οὐκ ὀλίγου λόγου ἀξια, ὁ ὀβελίσκος, ἡ ἠφιώδης καὶ ἡ κτιστὴ στήλη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα βεβλαμμένα. Τὰ ἔργα ταῦτα πολλάκις ἐπισκεφθεὶς ἐξεπλάγην καὶ ἐθαύμασα ὄθεν, καίτοι μαθητῆς, προτροπῇ πολλῶν φίλων μου, ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὴν τούτων περιγραφὴν, καὶ οὕτω νὰ δώσω τοῖς φίλοις τοῦ καλοῦ μικρὰν τινα περὶ τούτων ἰδέαν.

Ἐγγραφον ἐν Φαναρίῳ κατὰ Μάϊον 1874.

Ὁ ποιήσας.

Ὀλίγα περὶ τοῦ Ἰπποδρόμου. (α)

Ὅτε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετέφερε τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον ἐκ τῆς Παλαιᾶς Ῥώμης εἰς τὸ περικλεῆς Βυζάντιον, πολλὰ ἤθη καὶ ἔθιμα Ῥωμαϊκὰ μετηνέχθησαν εἰς τοῦτο. Τοιοῦτον ἔθιμον ἐπίσημον ὄντως καὶ θαυμαστὸν ὑπῆρξε καὶ τὸ τῆς Ἰπποδρομείας. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐτελοῦν διαφόρους ἀγῶνας καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πρὸς τὴν τοῦ σώματος εὐεξίαν καὶ Ῥώμην· μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων ἀγῶνων ἦσαν καὶ αἱ Ἰπποδρομεῖαι καὶ ἄρματοδρομεῖαι, πολλοὶ δηλ. ἔφιπποι, ἢ ἐφ' ἀμαξῶν ἔτρεχον ἐροῦ τὸ στάδιον, καὶ ὁ πρῶτος ἐλθὼν εἰς τὸ ὄρισμένον σημεῖον (τέρμα), ἐστέφετο. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲ συνέστησαν τὸν Ἰππόδρομον (circus), ἀλλ' οἱ ἀγῶνες τούτων ἦσαν διάφοροι τῶν Ἑλληνικῶν· διότι παρ' αὐτοῖς ὁ ἀγὼν ἦτο μεταξὺ δύο

(α) Πλειότερα βλέπε ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Ε. Σταματιάδου ἐκδοθέντι Ἰπποδρόμῳ Ἀθήνησι 1868.

ἀμαξῶν· καὶ τῆς μὲν ὁ ἠνίοχος ἦτο λευκὰ ἐνδεδυμένος τῆς δ' ἐτέρας ἐρυθρᾶ. Μετὰ ταῦτα ὅμως προσετέθησαν καὶ δύο ἕτεραι ἀμαξαι, τῆς μιᾶς τῶν ὁποίων ὁ ἠνίοχος ἐφόρει πράσινα, τῆς δ' ἐτέρας κυανᾶ.

Ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ἔτι μᾶλλον ἀνεπτύχθη καὶ οὕτω ἐσχηματίσθησαν τὰ καλούμενα μέρη δηλ. αἱ φατρίαι, ἐκ τοῦ χρώματος τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν ἐπονομαζόμενα· *Λευκοὶ* (Albati) *Πράσινοι* (Prasini) *Ἐρυθροὶ* (Russati) καὶ *Κυανοὶ* (Veneti).

ὑπὸ τοῦ τύπου τούτου μετηνέχθη ὁ Ἰππόδρομος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου· ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οἱ αὐτοκράτορες προσεπάθουν ν' ἀναπτύξωσιν αὐτὸν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον, καὶ ἐνίοτε καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἠγωνίζοντο (!) ὡς π.χ. ὁ Μαυρίκιος, ἐμεγεθύνθησαν καὶ τὰ Μέρη.

Ἐκαστον μέρος εἶχεν ἴδιον ἠνίοχον, ἱπποφύλακα, θεισεράριον (tesserarium τὸν ἐπὶ τοῦ συνθήματος), φακσιονάριον (factionarium ἀρχηγὸν στίφους), κομπηνάριον (combinarium συμβολαιογράφον), μαγγανάριον (manganarium κερμιστήν), κουστωδιάριον (custodiarium φύλακα), γραμματιστήν, ποιητήν, καὶ μελιστήν. Ἐννοεῖται πόσα ἔξοδα ἀπαιτοῦντο!

Ὅτε ἠγγέλετο ὅτι ἐπλησιαζον οἱ ἀγῶνες, ὅλοι οἱ πολῖται ἐπληροῦντο χαρᾶς, αἱ δὲ ὁδοὶ ἐπληροῦντο ἀνθρώπων πλουσίως καὶ λαμπρῶς ἐνδεδυμένων. Καὶ ἐκεῖνος ὅστις·

- 67 Καβάδιν (α) εἶχε στούπινον τζαντζαλοφορεμέ-
νον (β)
68 καὶ φόρειντο μονάλλαγος (γ) χειμὸν καὶ καλο-
καίριν
69 καὶ τῶρα (βλέπεις) γέγονεν λαμπροπουκαμισᾶτος
70 παραγεμιστουτράχηλος καὶ ἠμορφοπροσωπάτος.
71 αὐτὸς ὄνταν ἐμάνθανεν ποτὲ δὲν ἐκτενίσθην,
72 καὶ τῶρα καλοχτένιστος καὶ μαυροτριχαρᾶ-
τος. (1)

Τοιοῦτος ἦν ὁ Ἰππόδρομος ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· ἐν αὐτῷ ἐγένετο ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πρώτου ἡ περίφημος ἐκείνη «Στάσις τοῦ Νίκα,» ἣτις ἐτάξ-

(α) εἶδος πολεμικοῦ ἐνδύματος· ἵσως ὁ τῶν Περσῶν κάρδυς· γράφεται καὶ καββάδιν.

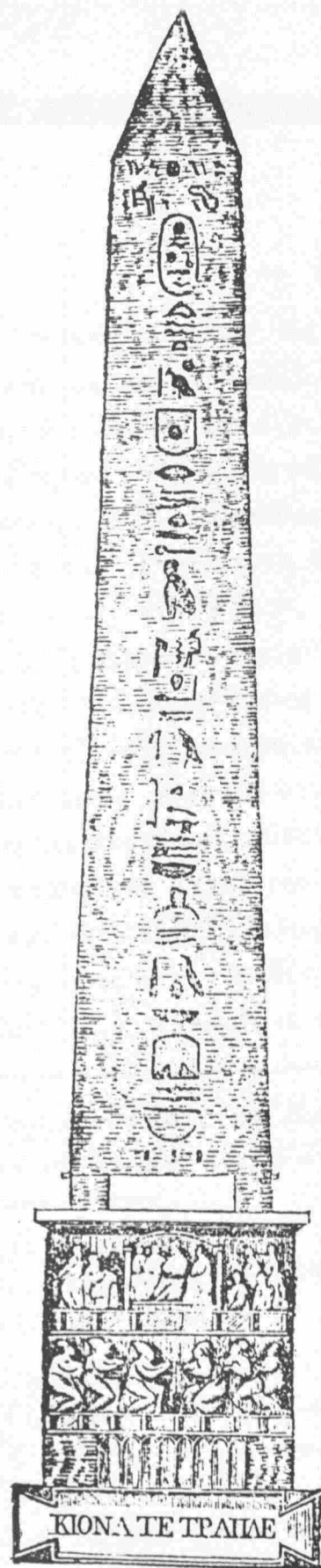
(β) ῥακενδύτης ὁ Κοραῆς παράγει τὴν λέξιν τσάντσαλον ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ *capcio* ἢ λέξις ἦν εὐχρηστος καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Μαυρικίου.

(γ) ὁ μιαν μόνην ἔχων ἐνδυμασίαν.

(1) Οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι Θεοδώρου τοῦ Πτωχοδρόμου, οὗς ἀντέγραψα ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ μακαρίτου Δ. Ι. Μαυροφρύδου, ὅστις ἐξέδωκεν ἐκλογὴν μνημείων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης Τ. 1. Ἀθῆναι 1866. Ἐν ἄλλοις χειρογράφοις ὁ 67 στίχος ἔχει οὕτω· τζάντζαλον εἶχε στούπινον καβάδιν λερωμένον· εἰς τὸν 68 ἀντὶ τοῦ φόρειν φέρεται καὶ ἐφόρει· εἰς τὸν 69 ἀντὶ λαμπροπουκαμισᾶτος· λαμπρὸς καὶ λουρικᾶτος· ἐν τῷ 70 ἠμορφοπροσωπάτος· μεταξοσφυκτουρᾶτος· ἐν τῷ 71 ἀντὶ τοῦ ποτὲ δὲν ποτέ του οὐκ· ἐν δὲ τῷ 72 ἀντὶ μαυροτριχαράτος· καμαροτριχάρης.

ραξεν ἅπασαν τὴν Κωνσταντινούπολιν (1). Ὀλίγον ὁμῶς κατ' ὀλίγον ἢ ἄκμῃ ἐκείνη τοῦ Ἱπποδρόμου ἤρξατο νὰ καταπίπτῃ, ἐπὶ δὲ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς μετὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατέστη οὐδέν. Ἐπαυσε πλέον νὰ ἔχῃ τὴν ἔκτασιν ἐκείνην, ἣν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν εἶχε, ὅρια δ' αὐτοῦ ἐγένοντο ἔνθεν μὲν τὸ ἀξιοθαύμαστον τέμενος τοῦ Σουλτάνου Ἀχμετ, ἔνθεν δ' ὅμως μικροῦ λόγου ἄξιά τινα οἰκοδομήματα. Τὰ μόνα λείψανα, τὰ μόνα μνημεῖα, ἅτινα κοσμοῦσι τὸ νῦν Ἄτ-μεϊδάν, εἶναι αἱ τρεῖς στήλαι, αἵτινες ἴστανται ὡς οὐρανομήκεις δρυς ἄνευ φύλλων, ἐν τῷ μέσῳ ξηροῦ λειμῶνος.

(1) Εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἱπποδρόμου ὑπῆρχε τοῖχος Εὐριπος καλούμενος. ἐφ' οὗ ἴστατο ὁ ὀβελίσκος καὶ ἡ κτιστὴ στήλη. Ἐπίσημον δὲ μέρος ἦν καὶ τὸ Σέντζον ἔνθα ἐκάθητο ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

SISMANOGLIO
MEGARO

Ὁ Ὀβελίσκος (α)

Ὅτε ὁ Ἀστυτικὸς πολιτισμὸς καίπερ ἀναζωπύρωθεις ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ—ὅστις εἶχε παρακμάσει—διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, εἶχε καὶ πάλιν καταπέσει καὶ κατασβεσθῆ, διάφορα θαυμάσια ἔργα κοσμοῦντα τὰ οἰκοδομήματα τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀσίας καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν νεόδμητον πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, μέλλοντα καὶ ταῦτα νὰ συντελέσωσιν ἐν μέρει εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῆς πόλεως ταύτης. Ἐν τῶν τοιούτων εἶναι καὶ ὁ μέγας Ὀβελίσκος, ὅστις πρότερον ἐκόσμηε τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἡλιουπόλεως (1).

Τοῦτον λέγεται ὅτι μετέφερον ὁ Μέγας Κωνσταντῆ-

(α) Ἡ λέξις αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων, διότι ὁ Ἡρόδοτος καλεῖ τούτους Ὀβελούς. Δὲν κατίστη δὲ εἰσέτι γνωστὸν ποῖον τὸ ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν αὐτῶν ὄνομα· οἱ Ἀραβες καλοῦσιν αὐτοὺς χαδζέρ-ου.ι καῖν (λίθος ὀρθός), οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ δικι.λῆ.τάς.

(1) Ἡλιούπολις (παρὰ τῇ Γραφῇ ὦν) ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτεύουσα τῆς Κάτω Αἰγύπτου· ἐν αὐτῇ

νος, ἵνα στήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἐν τῇ Νέᾳ Ῥώμῃ συ-
 στάντα ὑπ' αὐτοῦ Ἰππόδρομον· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠδυ-
 νήθη νὰ εὕρῃ τὸν κατάλληλον ἀρχιτέκτονα, ἀφῆκε τοῦ-
 τον ἐρριμένον εἰς τι τῆς πόλεως μέρος. Ἄλλοι ὅμως λέ-
 γουσιν ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος διανοεῖτο μὲν νὰ στήσῃ τοῦ-
 τον εἰς τὸν Ἰππόδρομον, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐνῶ ὁ ὀβελίσκος
 ἔφθασεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐκεῖθεν ἔμελλε νὰ μετε-
 νεχθῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶχεν ἀποθάνει ὁ Κων-
 σταντῖνος, ὁ διαδεχόμενος αὐτὸν Κωνσταντίος, ἔστησε
 τοῦτον εἰς τὸν Ἰππόδρομον τῆς Ἀρχαίας Ῥώμης. Ἡ
 γνώμη ὅμως αὕτη φαίνεται ψευδής. Τὸν ὀβελίσκον ἐν
 Κωνσταντινουπόλει κείμενον οὐδεὶς τῶν διαδόχων τοῦ
 Κωνσταντίνου ἔλαβε τὴν φροντίδα νὰ ἀνεγείρῃ, εἴτε
 δι' ἀμέλειαν εἴτε δι' ἔλλειψιν τοῦ καταλλήλου ἀρχιτέ-
 κτονος, ἕως ὅτου Θεοδοσίος ὁ μέγας διὰ τοῦ Ὑπάτου
 Πρόκλου (1), κατώρθωσε τοῦτο.

*ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τοῦ Ἡλίου. Ταῦτ' καλεῖται Ἄϊν
 Σέμς (ὄφθαλμὸς τοῦ Ἡλίου.)*

(1) Ὁ Πρόκλος οὗτος ζῶν κατὰ τοὺς χρόνους Θεο-
 δοσίου τοῦ Μεγάλου (346-395) ἦν πρότερον δικαστής·
 τὸ ἐξῆς δ' ἐπίγραμμα εἰς τοῦτον πάντως ἀναφέρεται·

*Πρόκλος ἐγὼ Παύλον Βυζάντιος, ὃν περὶ δῶμα
 Τηλεθάοντα δίχης βασιλῆος ἤρπασεν αὐλή
 Ὅφρ' εἶην στόμα πεσῶν ἐρισθενέας βασιλῆος.
 Ἀγγέλει δ' ὄδε χαλκός, ὅσον γέρας ἐστὶν ἀέθλων
 Καὶ τὰ μὲν εὐκελα πάντα καὶ νιέει καὶ γενετῆρι.
 Ἐν δ' Ὑπάτων ράβδοισι πάϊς νίκησε τοκῆα.*

Τοῦτον μέλλοντες ἤδη νὰ περιγράψωμεν, διηρέσαμεν
 τὴν πραγματείαν ταύτην εἰς δύο μέρη· καὶ

Α. περὶ τῆς κορυφῆς καὶ τοῦ κορμοῦ.

Ἡ μὲν κορυφή ἔχει σχῆμα πυραμιδίου, αἱ δὲ πλευραὶ
 τοῦ κορμοῦ ἔχουσι σχῆμα τραπεζίου. Ἡ ἀνατολικὴ ἄκρα
 τῆς κορυφῆς εἶναι ὀπωσοῦν βεβλαμμένη, καὶ τὴν βλά-
 λην ταύτην, ὁ μὲν μακαρίτης Κωνσταντίος ἀποδίδει εἰς
 τὸ ὅτι, ἐπειδὴ αἱ τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνες, κατὰ πᾶσαν
 πρῶταν προσβάλλουσι τὸν ὑπὸ τῆς δρόσου τῆς νυκτὸς
 ὑγρὸν λίθον, ἡ διηνεκῆς αὕτη προσβολὴ ἐφ' ἱκανὸν διέ-
 στημα δύναται νὰ ἐπιρέρῃ καιρίαν εἰς τὸν λίθον βλά-
 βην, ἄλλοι (1) δὲ εἰς τὸ ὅτι, ὅτε ὁ ὀβελίσκος ἐκεῖτο ἐπὶ
 τῆς γῆς, ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἐγγίζουσα πλευρὰ ἐβλάβη. Ἀλ-
 λά πιθανὸν εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Καμβύσου ἐπι-
 δρομὴν ἐβλάβησαν πάντα τὰ τοιαῦτα ἔργα· ὅθεν καὶ ὁ
 Στράβων (2) τὴν ἐν τοῖς ἐν Ῥώμῃ ὀβελίσκοις βλάβην
 ἀποδίδει εἰς τοῦτο.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης ἴστατο ἄλλοτε σφαιρίδιόν
 τι, ὅπερ ἐν τῇ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 787 συμβάσει
 καταιγίδι κατέπεσε.

Ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοῦ κορμοῦ πλευρῶν ὑπάρχουσιν
 ἱερογλυφικὰ γράμματα, ὧν ἡ μεταγλώττισις ἐστὶν αὕτη

(1) Ὁ Γάλλος Καστελλάνος ἐν τῇ Κωνσταντινου-
 πόλει σελ. 239.

(2) 805, 27.

« Ἀπόλλων κραταιὸς στέργει καὶ φιλεῖ (δεῖνα) Φαραῶ(1), τὸν ἐγείραντα τόνδε τὸν ὀβελίσκον κτλ»(2). Τὸ μῆκος τοῦ ὀβελίσκου ἐκτὸς τῆς βάσεως εἶναι κατὰ τινὰς μὲν 60 ποδῶν, κατ' ἄλλους δὲ 24 πήχεων (3). Ὁ δὲ λίθος ἐξ οὗ κατασκευάσται εἶναι γρανίτης ἐκ τῆς Συήνης (4) ἀνωρυγμένος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ κορμοῦ ἤδη μεταβῶμεν εἰς τὸ

B. Περὶ τῆς βάσεως.

Ὁ μέγας ὀβελίσκος ἵσταται ἐπὶ τεσσάρων πεσοῶν (ἄστραγάλων ἢ κύβων) στηρίζομένων ἐπὶ τῶν τεσσάρων

(1) Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ἰκαλοῦντο Φαραῶ (δηλ. βασιλεῖς)· ὁ ἐνταῦθα ἀναφερόμενος Φαραῶ εἶναι ὁ Τοῦθμωσις ἢ Θούτμωσις ἢ Χεβρῶν ὁ Β. ἢ κατ' ἄλλους Ε. ἀνήκων εἰς τὴν ΙΗ. δυναστείαν (α) 1750 ἢ 1600.)

(2) Ἐν αὐτῷ παρατηρεῖται ὁ μητροφόρος ἰέραξ, ὅστις παριστᾷ τὸν Ἀπόλλωνα, ἢ βοῦς, ἢ ἠπλωμένη χεὶρ, ἢ δίκελλα, καὶ τὸ τῆς στρουθοκαμήλου στερόν. Καὶ ἡ μὲν βοῦς καὶ ἡ χεὶρ εἶναι σύμβολα τῆς ἰσχύος, ἡ δὲ δίκελλα καὶ τὸ πτερόν σημαίνουσι στοργὴν καὶ ἀγάπην.

(3) Ἴδε μοι Κωνσταντινούπ. Τομ. Α'. σελ. 241.

(4) «Συήνη πόλις Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας ἐπὶ τῷ Νείλῳ» Στεφ. Βυζ. ἐν λέξ.

(α) Ἡ δυναστεία αὕτη εἶναι ἡ ἐνδοξοτέρα περι-

γωνιῶν τῆς ἐπιρχνείας ὀγκώδους λίθου. Διατί δὲ ὁ ἀρχιτέκτων δὲν ἐστήριξε τοῦτον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου; (1) Τοῦτο λύων ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης (2) ἀποφαίνεται ὅτι ὁ λίθος ὅστις ἀποτελεῖ τὸν σηλαβάτην ἦτο βωμὸς τῶν Βυζαντιῶν· καὶ ἐπειδὴ τὸ κέντρον τῶν βωμῶν δὲν εἶναι συνήθως στερεόν, ὁ ἀρχιτέκτων διένειμε τὸ βῆρος αὐτοῦ εἰς τὰς 4 γωνίας.

Τὸ βῆρον εἶναι μέγας λίθος (3) ἔχων ὕψος 4 ποδῶν

λαμβάνουσα 18 ἢ 17 βασιλεῖς, ὧν τρεῖς διεσώθησαν κατάλογοι, ὁ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερογλυφικῶν ἐκ τῶν διαφόρων ἀνασκαφῶν, ὁ κατὰ Μανεθῶνα παρ' Ἰωσήφου καὶ ὁ κατ' Εὐσέβιον τὸν Παμφίλου. Βλέπε τούτους ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς (σελ. 119).

(1) Καὶ οἱ δύο ὑπὸ τοῦ Ἀγούστου μετοχομισθέντες εἰς Ῥώμην ὀβελίσκοι, ὧν ὁ μὲν κοσμεῖ τὸν Ἰππόδρομον (circus) ὁ δὲ τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως· καὶ οὗτοι ἵστανται ἐπὶ βάσεως· ἐπίσης δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἱστάμενος κατὰ τὴν πλατείαν τοῦ Λατεράνου, καὶ ὁ ἐν Παρισίῳ ἐν τῇ Πύλῃ τῆς Ὀμονορίας (Porte de la Concorde) εὕρισκόμενος (Βλ. περιγραφὴν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ Μ. Champolion-Figeac pag. 567).

(2) «Ὁ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ δεσποτικὸς θρόνος μετὰ τοῦ ἄμβωνος» 1864· ἴδ. τοῦ συγγραμ. τούτου σελ. 94.

(3) Κυρίως τὸ βῆρον συνίσταται ἐκ τούτων τῶν λίθων· πρῶτος εἶναι ὁ μέγας λίθος εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ ὁποίου εἶναι ἐγγεγλυμμένοι αἱ διάφοροι εἰκόνες· κάτωθεν αὐτοῦ ὑπάρχει ἕτερος λίθος μικρότερος τοῦ

καὶ 8 δακτύλων (ἀλλ' οἱ δύο δάκτυλοι εἶναι εἰς τὴν γῆν κεχωσμένοι). Εἰς τὰς δύο αὐτοῦ πλευράς, τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν, ὑπάρχουσι δύο ἐπιγραφαί, ἡ μὲν Ἑλληνικὴ, ἡ δὲ Λατινικὴ· καὶ ἡ μὲν Ἑλληνικὴ (τετράστιχον Ἡρωελεγεῖον) ἔχει οὕτω·

ΚΙΟΝΑ ΤΕΤΡΑΠΛΕΥΡΟΝ ΑΒΙ ΧΘΟΝΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ
 ΑΧΘΟΣ
 ΜΟΥΝΟΣ ΑΝΑΣΤΗΣΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 ΤΟΛΜΗΣΑΣ ΠΡΟΚΛΟΣ (1) ΕΠΕΚΕΚΛΕΤΟ ΚΑΙ ΤΟ-
 ΣΟΣ ΕΣΤΗ
 ΚΙΩΝ ΗΒΑΙΟΙΣ ΕΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΔΥΟ.

Ἡ δὲ Λατινικὴ (πεντάστιχον ἠρωϊκὸν ἐξάμετρον) εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν οὕτω·

DIFFICILIS QUONDAM DOMINIS PRIERE SERENIS
 JUSSUS ET EXTINGCTIS PALMAM PORTARE TYRANNIS
 OMNIA THEODOSIO CEDUNT SUBGLI QUE PERRENNI
 TERDICE SIC VISTUS EGODOMITUSQUE LIBUS
 JUDIS SUB PROCLIO SU(PERA)S ELATUS AD AURAS. 2.

πρώτου πρὸς τὸ ἄνω μέρος, ἴσος δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ κάτω τὰ δὲ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ μικροτέρου τούτου κερά ἀναπληροῦσι 4 τετράγωνοι λίθοι, ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐξ ἧς καὶ ἅπας ὁ ὀβελίσκος (Συηρίτου λίθου).

(1) Ὁ Κωνσταντῖος, καθὼς καὶ ὁ κ. Σ. Βυζάντιος, διορθοῦσιν αὐτὸ Πρόκλῳ, ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ φέρειαι· ὁ δὲ Χρυσοβέργης διορθοῖ Πρόκλῳ.

(2) Τὸ ἐν τῷ 4 στίχῳ domitusque μετέβαλεν ὁ Κωνσταντῖος εἰς suabusque· ὁ δὲ κ. Σ. Βυζάντιος

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ τοῦ στυλοβάτου κοσμοῦνται ὑπὸ διαφόρων ἀναγλύφων· καὶ ἡ μὲν ἄνω περιέχει εἴκοσι πρόσωπα μεταξὺ τῶν ὁποίων παρίσταται ὁ Θεοδόσιος κρατῶν στέφανον, ἵνα στέψῃ τὸν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ νικήσοντα, ἡ δὲ μεσοία διαφόρους θεατὰς, καὶ ἡ κατωτάτη ἄνδρας καὶ γυναῖκας διασκεδάζοντας· ἡ δὲ βόρειος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑπάρχει κάθετος ὁπῆ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω (εἰς τί ἄρα γὰρ ἐχρησίμευεν;) περιλαμβάνει τριάκοντα πρόσωπα, ἐν οἷς καὶ πάλιν τὸν Θεοδόσιον μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τοῦ Ὀϊωρίου· τὰ μὲν πρόσωπα ταῦτα φαίνεται ὅτι εἶναι σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως, διότι κρατοῦσι λόγχας,

τὴν ἐν τῷ 1 στίχῳ serenis ἐξέδωκε superbis· ὁ δὲ Π. Γύλλιος τὴν ἐν τῷ 5 στίχῳ su [dota]· μετέβαλεν εἰς sublime. Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖος μετεγλώττισεν αὐτὸ οὕτω· «Δυστρόποις μὲν ποτε δεσπόταις (τοῖς Φαραῶ βασιλεῦσιν) ἀλλ' εὐήμεροις καταβιασθεῖς ὑπήκουσα γενόμενος τοῖς ἐκποδῶν γενομένοις τυράννοις τούτοις, ἐνδειξίς νικοποιῶν τροπαίων· νῦν δὲ ὑποχωροῦντων πάντων καὶ ἐνδιδόντων τῷ Θεοδοσίῳ καὶ τοῖς λαμπροῖς αὐτοῦ νίεσι δι' ἡμερῶν τριάκοντα δύο νικηθεῖς ὑπὸ Πρόκλου, ὑψοῦμαι εἰς αἰθερίους αἴθρας» (Κωνσταντιναδ. σ. 76).

Ὁ δὲ κ. Σ. Βυζάντιος οὕτω «Ἵπείκων ποτε ἐξ ἀνάγκης εἰς ἀγερώχους δεσπότας, καὶ παριστάνων, καὶ ἄκων, τὰ τρόπαια τῆς αὐτῶν νίκης, καταπονηθεῖς δὲ νῦν ὑπὸ τοῦ Πρόκλου μετὰ τριακοθήμερον ἀγῶνα, ὑψοῦμαι πρὸς οὐρανόν, κηρύττων τὴν δόξαν τοῦ Θεοδοσίου, εἰς δὲ ὑπέικουσι τὰ πάντα, καὶ τῶν

φέρουσι δὲ καὶ περικεφαλαίας· ἡ δὲ δυτικὴ εἰς δύο ἐπίσης σειρὰς διηρημένη, ὧν ἡ μὲν παριστᾷ τὸν Θεοδοσίον ἐν μέσῳ δεκαῆς προτύπων ἀσπιδοφόρων, ἡ δὲ δευτέρα ἐννέα πρόσωπα εἰς δύο μέρη διηρημένα, ἅτινα προσφέρουσι τῷ βασιλεῖ δῶρα· ἡ δὲ μεσημβρινὴ εἰς δύο καὶ αἴτη διηρημένη σειρὰς, ὧν ἡ μὲν εἰκονίζει δεκαῆς πρόσωπα, ἡ δὲ εἴκοσι· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τούτων παριστᾷ τὸν Θεοδοσίον θεατὴν τῶν ἀγώνων. Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον λίθος εἰς μὲν τὰς δύο πλευρὰς περιέχει τὰς ἐπιγραφάς, εἰς δὲ τὰς δύο ἄλλας τὰς μηχανάς, δι' ὧν ἐστήθη ὁ ὀβελίσκος(1).

ἐνδόξων αὐτοῦ τέκνων». Ὁ δὲ μακαρίτης Γ. Χρυσοβέργης ὡς ἐξῆς. «Ἐγὼ ὁ ὀβελίσκος ἐλογίσθην ποτὲ ὅτε τοῖς μὲν γαληνοῖς βασιλεῦσιν (τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ὑπῆρξα ἀπειθῆς, εὐπειθῆς δὲ τοῖς πάλαι ἀπογενομένοις τυράννοις Φαραῶ· ἐπεὶ δὲ πάντα ὑπέκουσι Θεοδοσίῳ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀειθαλεῖ γενεᾷ, διὰ τοῦκο κἀγὼ δαμασθεὶς καὶ (οἶονεὶ γνωσιμαχῶν) ἠττηθεὶς, ἀνυψώθην εἰς τὸν ἄερα ἐν τριάκοντα ἡμέραις, Πρόκλου τῷ ἔργῳ ἐπιστατοῦντος». Φέρεται δὲ καὶ ἄλλη τοῦ αὐτοῦ μεταγλώττισις ἐν στίχοις.

Νηλῆς μελιχλοῖσι μὲν ἠγεμόσιν ποθ' ὑπέκειν

Κίτρυμαι, τυράννοις δ' ἐκλελοιπόσι δάκτυλον αἶρειν

Πάντα δὲ Θεοδοσίῳ, οἷς τ' εἶκει τηλεθάουσιν.

*Ἥμασιν ἐν τριάκοντα δαμεις κ' ἐγὼ ἠττηθείς τε
Πρόκλου σπεύδοιτος στηριξ' αὔραις κἀρηνον.*

(βλ. Χρυσ. 91).

(1) Μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τοῦ πονήματος ἡμῶν τὴν περιγραφὴν τῶν μηχανῶν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ κ. Σ. Βυζαντίου (τόμ. 1. σελ. 240).

Κάτωθεν δὲ τοῦ λίθου τούτου ὑπάρχουσι δύο βαθμίδες, ὧν ἡ κατωτέρα ἐξέχει τῆς ἀνωτέρας κατὰ ἓνα πόδα.

Τοιαύτην εἰκόνα παριστᾷ ἐνώπιον τῶν ὀρθαλιῶν τοῦ παρατηρητοῦ, τὸ οὐχ ἥττονος λόγου ἄξιον θέαμα τούτου τοῦ Ἰπποδρόμου. Δὲν τὸ θαυμάζει τις διὰ τὸ κάλλος του, διότι δὲν παριστᾷ, οὐδὲν καλόν, οὐδὲν ὠραῖον, οὐδὲν θαυμαστόν, οὐδὲν ἐξαισίον, ἀλλ' ὁ παρατη-

«Ἐκ τῶν λοιπῶν δὴ τοῦ στυλοβάτου τούτου πλευρῶν ἐπὶ μὲν τῆς πρὸς βορρᾶν εἶν' ἀνωρυγμένος εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους σειρὰς ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀνυψώσεως τοῦ μωρολίθου τούτου, καὶ δύναται τις τῷ ὄντι γὰρ θαυμάσιον τοῦ τεχνίτου τὴν εὐφυίαν. Παραστάνονται δὲ, ἐν μὲν τῇ κατωτέρᾳ σειρᾷ, δεκαοκτὼ πρόσωπα καὶ δύο ἀργάται ἢ ὄροι, ἐκάτερον τῶν ὀριῶν στρέφουσι διὰ φαλαγγίων τέσσαρες ἄνθρωποι, σχοῖνος δὲ, περιτυλισσομένη πέριξ τοῦ στελέχους τοῦ ἀργάτου, ἔλκει κείμενον τὸν ὀβελίσκον, ὅστις παρέχει, ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς, ἀναγέγλυπται ἤδη ἐστημένος· ἐκ τῶν τριῶν προσώπων, τὸ μὲν κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν παράδοσιν, εἶναι ὁ πρωτομαγῆστρω, ἐτοιμαζόμενος γὰρ κτυπήσῃ τὸν μαθητὴν του, διότι, αὐτοῦ ἀπόντος, ἔστησε δῆθεν τὸν ὀβελίσκον, ἀλλ' ἐμποδιζόμενος ὑπὸ τοῦ τρίτου παρεμβάλλοντος δῆθεν εαυτόν· ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ σειρᾷ ὀκτὼ ἄλλοι ἄνδρες, στρέφοντες παρομοίως δύο ἄλλους ἀργάτας, ἐπὶ τῶν ὀριῶν φαίνονται ἐξέχουσαι ζωρότατα αἰ συνιστῶσαι τὴν σχοῖνον θώμιγγες, ἑλκοῖσιν, ἀμιλλώμενοι τρόπον τινα πρὸς τοὺς τῆς κάτω σειρᾶς, ὀβελίσκον».

ρῶν τοῦτον θαυμάζει, ὅπερ καὶ ὁ μακαρίτης Κοῦμας⁽¹⁾ ἐθαύμασε, ποίαις δυνάμεσι ἠδυνήθησαν νὰ ἀνυψώσωσι τὸ πελώριον τοῦτο ἔργον· καὶ τὸ μεγαλύτερον πάντων πῶς εἰς τοσοῦτον χρόνου διάστημα, ἐνῶ τοσαῦτα δεινὰ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν, καὶ τοσοῦτοι σεισμοὶ συνέβησαν, δὲν κατέπεσεν (ἄπαξ μόνον κατέπεσε καὶ συνέτριψε τὰς δύο κεφαλὰς τοῦ παρακειμένου ὄφρα), καὶ δὲν θὰ καταπέσῃ, ἂν χεῖρ τις ἐπιμήκησῃ δὲν τὸ ῥίψῃ.

(1) Β.λ. Κοῦμ. ἱστ. τομ. Α'. ἐν τῷ περὶ Αἰγύπτου.

Ἡ ὄφιώδης στήλη (α)

Ὅχι μικρὰν ἐντύπωσιν ἐγκατελείπει τῷ τὸν Ἴππόδρομον ἐπιτεκτομένῳ, καὶ ἡ ὄφιώδης αὕτη στήλη. Ἡ χαλκίνη αὕτη στήλη ἀπέληγεν εἰς τὰς 3 κεφαλὰς τοῦ ὄφρα, ὧν τὴν μὲν μίαν κατέκοψε ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ ὁ πορθητῆς (φατιχ), τὰς δὲ δύο ἄλλας κατέθραυσεν ὁ κατὰ τὰ 1700 πεσὼν κίων. Ἡ στήλη αὕτη, ἧς μόνον τὸ τέταρτον που μέχρις ἡμῶν διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων μωρίαν διαμένει, εἶναι ἡ τοῦ τρικαρήνου ἐκείνου ὄφρα, ὃν οἱ Ἕλληνες, ἄγνωστον πότε ἔστησαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος⁽¹⁾. Ἐπὶ τῶν τριῶν αὐ-

(α) Ταύτην(;) ὀνομάζει ὁ Κεδρηὸς ἀνδριάντα χαλκοῦν τρισὶν διατυπούμενον κεφαλαῖς, β.λ. Κων. σελ. 243. Τόμ. Α'.

(1) Τὸ μαρτεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ἦν τὸ πλουσιώτερον πάντων· οἱ ἐπισημότεροι τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ ἦσαν οὗτοι. Χάλκινος ταῦρος παρὰ τῶν Κερκυραίων πεμφθεὶς· 13 ἀνδριάντες ἔργα τοῦ Φειδίου ἀφιερωθέντες παρὰ τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, δωδεκάπηχυς χάλκινος ἀνδριάς δωρηθεὶς μετὰ τὴν ἐν Σαλαμίτι μάχην, καὶ ἄλλα πρὸ

τοῦ κεφαλῶν ἴττατό ποτε ὁ μετὰ τὰ Μηδικὰ ἀφιερω-
θεῖς τῷ Ἀπόλλωνι χρυσοῦς τρίπους, περὶ οὗ ταῦτα οἱ
ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι. « Συμφορήσαν-
τες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες τὸ ἐν Δελ-
φοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσειος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ
τοῦ τρικαρῆνου ὄφιος τοῦ χαλκείου ἐπεστεῶς ἀγγιστα
τοῦ βωμοῦ » (1). « Ἐν κοινῷ δὲ ἔθεσαν ἀπὸ ἔργου τοῦ
Πλαταιᾶσιν οἱ Ἕλληνες χρυσοῦν τρίποδα δράκοντι ἐπι-
κείμενον χαλκῷ· ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς τοῦ ἀναθήματος
σῶον καὶ εἰς ἐμὲ ἦν· οὐ μόντοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν
χρυσὸν· οἱ Φωκέων ὑπελίποντο ἡγεμόνες » (2). « οἱ δὲ
Ἕλληνες, ἐκ τῶν ληφύρων δεκάτην ἐξελόμενοι, κατε-
σκεύασαν καὶ χρυσοῦν τρίποδα καὶ ἀνέθηκάν εἰς Δελ-
φούς ἐπιγράψαντες ἐλεγεῖον τόδε.

Ἑλλάδος εὐρυχώρου σωτῆρες τὸν δ' ἀνέθηκάν,
δουλοσύνης στυγεράς ῥυσάμενοι πόλιος (3).

Ὁ χρυσοῦς οὗτος τρίπους, ὃν μετὰ τῆς στήλης μετέ-
φερον Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ὑπῆρξε τὸ τρόπαιον τῆς

πάντων ὅμως οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου καὶ τοῦ Γύ-
γον, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἐπισκεφθεὶς
τὰς Ἀθήνας, ἐθαύμασε. Ὅτι δὲ οἱ Φωκεῖς κατέλαβον
τὸν ναὸν, ἢ ποσότης τῶν θησαυρῶν ὑπερέβαινε τὰς
δέκα χιλιάδας ταλάντων. Βλ. Voyage du jeune
Anacharsis Γ. Α. p. 342.

(1) Ἡροδ. ΙΧ, 81.

(2) Πανσαν. Φωκικά ΧΙΙ, 5.

(3) Διοδώρ. ἱστορ. βιβλιοθ. ΧΙ, 35.

νίκης τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρότητος. Εἰς τὸν
τρίποδα τοῦτον ἦταν ἀναγεγραμμένα τὰ ὀνόματα πάν-
των τῶν συμμάχων (35) (1). Μολονότι δὲ εἶναι κατα-
κερματισμένοι, μολονότι πλήρης λίθων, καὶ ὁμοῦ δια-
τηρεῖ εἰσέτι ἔχνη Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας.

(1) Καὶ ὁ Θουκιδίδης ἀναφέρει (Α 132. ἐκδ. Ρορο)
ὅτι πρότερον μὲν ὑπῆρχε ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἐλεγεῖον
Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Πανσαρίας Φιλίβω. μνημ' ἀνέθηκε τόδε.

ἀλλὰ μετὰ ταῦτα « οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλουσαν εὐ-
θὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο (τὸ ἐλεγεῖον), καὶ
ἐπέγραψαν ὀνομαστικὰς πόλεις ὅσαι συγκαθελοῦσαι
τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα ».

Ἡ κτιστὴ στήλη (α).

Τρίτον οὐχ ἥττον θαυμαστὸν ἔργον παρουσιάζεται εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον τὸν Ἰππόδρομον ἢ κτιστὴ καλουμένη στήλη. Ἡ στήλη αὕτη ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς τεῖχος, κατεσκευασμένη, ἔχει ὕψος 58 πήχων, καὶ στηρίζεται ἐπὶ βάσεως ὀγκώδους λίθου τετραγώνου. Τὴν στήλην ταύτην εἶναι μὲν ἄγνωστον τίς ἔστησε, εἶναι δὲ μόνον γνωστὸν ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐπεκάλυψεν χαλκίαις πλαξίν, τὰς ὁποίας μετὰ ταῦτα ἢ τὴν πόλιν ἀλώντες Λατῖνοι ἀφήρσαν, ἵνα κόψωσι νομίσματα (). Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ἴσταται λίθος τις ὁ ὁποῖος, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις, ῥιφθεὶς παρὰ τινος ἐκ τύχης, ἔστη ἐκεῖ. Ἡ βάσις αὐτῆς εἶναι

(α) Αὕτη ὀνομάζεται καὶ κτιστὸς κολοσσὸς, διότι καὶ τὸ ἐπίγραμμα κολοσσῶ αὐτὴν ὀμοιάζει.

(1) Τοῦτο ἀναφέρει Νικήτας ὁ Χωνειάτης που λέγων· «Ἄλλ' οὐδὲ τῶν ἐν τῷ ἱππικῷ ἵσταμένων ἀγαλμάτων καὶ ἀλλοίων θαυμασιῶν ἔργων τὴν καταστροφὴν παρῆκαν, οἱ τοῦ καλοῦ ἀνέραστοι οὗτοι βάρβαροι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα κεκόρασιν εἰς νόμισμα».

μέγας λίθος τετράγωνος περικυκλούμενος ὑπὸ τριῶν βαθμίδων· εἰς τὴν μίαν πλευρὰν δ' αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα (Ἰαμβικὸν ἐξάστιχον)

ΤΟ ΤΕΤΡΑΠΛΕΥΡΟΝ ΘΑΥΜΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΣΙΩΝ
ΧΡΟΝΩ ΦΘΑΡΕΝ ΝΥΝ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΟΥ ΡΩΜΑΝΟΣ ΠΑΙΣ ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΣΚΗΠΤΟΥΧΙΑΣ
ΚΡΕΙΤΤΟΝ ΝΕΟΥΡΓΕΙ ΤΗΣ ΠΑΛΛΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ
Ο ΓΑΡ ΚΟΛΑΣΣΟΣ ΘΑΜΒΟΣ ΗΝ ΕΝ ΤΗ ΡΟΔΩ,
ΚΑΙ ΧΑΛΚΟΣ ΟΥΤΟΣ ΘΑΜΒΟΣ ΕΣΤΙΝ ΕΝΘΑΔΕ

Δὲν θαυμάζει βεβαίως ὁ βλέπων τὴν στήλην ταύτην, διότι παρίσταται ὡς σκελετὸς ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηρητοῦ, ἀλλ' ἀπορεῖ πῶς ἐπὶ τοσοῦτοις χρόνοις, ἐνῶ τοσαῦτα δεινὰ περιστοίχισαν τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, δὲν κατέπεσε καὶ δὲν κατεκριμνήσθη(1).

Ταῦτα εἶναι τὰ τρία μνημεῖα, ἅτινα, οὔτε χρόνος ἀφῆρσεν, οὔτε ἡ κατακτητικὴ χεὶρ κατέστρεψε. Τὰ μνημεῖα ταῦτα εἶναι ἡ μόνη τοῦ Ἑλλήνου παραμυθία, διότι, εἰς τὸ μὲν ὕψων τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην τοῦ τὴν μεγαλοφυΐαν τῶν ἀρχαίων τοῦ προγόνου, εἰς δὲ τὸ ἕτερον φέρει ἐν τῷ νῶ αὐτοῦ τὴν τῶν ἐν τῇ Νέᾳ Ῥώμῃ αὐτοκρατόρων.

Ὡ γῆ Βυζαντίς, ὧ πόλις τρισολβία,
ὀρθαλμὲ τῆς γῆς, κόσμῳ τῆς οἰκουμένης,
τηλαυγὲς ἄστρον τοῦ κάτω κόσμου λύχνε.
Ἐν σοὶ γενοίμην καὶ κατατροφήτομαί σου·
σὺ δὲ περιθάλποις με καὶ διεξαγάγοις
καὶ μητρικῶν σῶν ἀγκαλῶν μὴ χωρίσης.
ΜΑΝΑΣΣΗΣ.

(1) Περιεργά τινα συμβάντα ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ βλ. ἐν Κων. Γ. Α σελ. 244.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

 Παρ' ἐλπίδα τῶν συνδρομητῶν ἐδηροσιεύθη
σὺν τῷ πονήματι καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁβελίσκου χωρὶς
πρὸς ν' αὐξήθη ἡ τιμή.

Τιμᾶται ἐνθὸς τετάρτου ἀργυροῦ μεδζηδιέ.

Βύρσκεται παρ' ἅπασιν τοῖς βιβλιοπώλαις καὶ παρὰ
τῷ πονήσαντι. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ κ. Νάκη.

Τὸ ἄνευ τῆς ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ σφραγίδος μου ἀντίτυ-
πον τυποκλοπίας προῖον θεωρητέον.

Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κκ. συν-
δρομητῶν διότι ὁ κατάλογος τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τυ-
πωθήσεται ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει.